

Regional strategi för föräldraskapsstöd 2023-2028

REMISS

Regional strategi för föräldraskapsstöd 2023-2028

2022-10-19

REMISS

Innehåll

1.	Inledning	5
2.	Varför en regional strategi?	5
3.	Det här är föräldraskapsstöd	6
4.	Föräldraskapsstödet betydelse för en bra start i livet.....	6
5.	Föräldraskapsstöd på olika nivåer	7
6.	Det lönar sig	8
7.	Ett mål och tre målområden.....	9
	Målområde 1 - Ett kunskapsbaserat arbetssätt	9
	Målområde 2 - Ett tillgängligt stöd	9
	Målområde 3 - En stödjande organisation.....	10
8.	Tillsammans för ett stärkt föräldraskapsstöd	10
9.	På väg mot målen.....	11

1. Inledning

Alla barn har rätt till en god, jämlik och trygg uppväxt. Det övergripande syftet med föräldraskapsstöd är att främja barnets hälsa och utveckling. Ett jämlikt föräldraskapsstöd når ut och inkluderar alla föräldrar. Det kommer alla föräldrar till del och ökar förutsättningarna för goda uppväxtvillkor och en god hälsa för barnen. En strategi kring föräldraskapsstöd i Örebro län ökar förutsättningarna för att fler blivande föräldrar, föräldrar och andra viktiga vuxna runt barnet får tillgång till ett jämlikt och jämställt kunskapsbaserat stöd i sitt föräldraskap, oavsett i vilken kommun familjerna bor i länet. Fortsättningsvis används begreppet ”föräldrar” rakt igenom strategin och avser blivande föräldrar, vårdnadshavare och andra viktiga vuxna.

Kommundirektörer/chefer, länsråd och regiondirektören har gett den strategiska arbetsgruppen för föräldraskapsstödsutveckling i uppdrag att ta fram en regional strategi för föräldraskapsstöd i Örebro län. I den strategiska arbetsgruppen för föräldraskapsstöd finns representation av skol-, individ- och familjeomsorgs-, hälso- och sjukvårdschefer, strategiska funktioner från Länsstyrelsen samt mödra- och barnhälsovården. Ansvaret att skriva fram strategin har legat hos länets folkhälsoteam samt stödjande funktioner inom Länsstyrelsen och Region Örebro län, Vårdförvaltning och folkhälsa.

Strategin är framtagen med utgångspunkt från *En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd* (1) samt omvärldsbevakning via föräldrar och berörda verksamheter såsom familjecentral som inkluderar barnmorskemottagning, barnvårdscentral, öppen förskola samt socialtjänstens förebyggande arbete samt förskola/skola. I begreppet föräldrar inkluderas blivande föräldrar, vårdnadshavare och andra viktiga vuxna runt barnet. Strategin är inspirerad av Västmanlands vägledande dokument för föräldraskapsstöd (2). Den regionala strategin utgår även från Agenda 2030 (3), FN:s konvention om barnets rättigheter (4), den nationella folkhälsopolitiken (5) samt Örebro läns regionala utvecklingsstrategi (RUS) 2022–2030 (6).

2. Varför en regional strategi?

Örebro läns strategi ska bidra till att främja barns hälsa och utveckling 0-18 år. Föräldraskapsstöd är viktigt för att bland annat främja barns måluppfyllelse i skolan, stärka barns psykiska hälsa, förebygga användning av alkohol och narkotika, utanförskap samt förebygga att barn dras in i kriminella nätverk eller radikaliserar.

Målgrupp för denna strategi är främst politiker och chefer inom kommun, region och civilsamhället samt professioner med strategisk inriktning och utvecklingsuppdrag inom familjepolitik och föräldraskapsstöd.

Strategin ska ge länet en gemensam riktning i arbetet med föräldraskapsstöd och skapa förutsättning för en kraftsamling så att fler föräldrar får tillgång till att fler föräldrar får tillgång till råd och stöd i sitt föräldraskap under barnets hela uppväxt 0-18 år. Ett stärkt föräldraskapsstödsarbete innebär också att säkerställa resurser och stärka samverkan, på olika nivåer och bland olika aktörer, för att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete. Det handlar också om att utgå från bästa tillgängliga kunskap och att utvärdera arbetet.

3. Det här är föräldraskapsstöd

Föräldraskapsstöd är insatser, aktiviteter och verksamheter riktade till föräldrar som stärker föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn. Det kan handla om att ge föräldrar kunskap om barnets rättigheter, hälsa och utveckling, att stärka föräldrars relation till varandra och till deras barn eller deras sociala nätverk (1).

4. Föräldraskapsstödet betydelse för en bra start i livet

En av de viktigaste skyddsfaktorerna i barns liv är en god relation mellan barn och förälder (13). Ett gott föräldraskap bidrar till bland annat barnets trygghet, framgångar i skolan och hälsa och välbefinnande genom hela livet. Föräldraskapsstöd är en viktig insats som samhället ska erbjuda för att främja barns hälsa och utveckling (1). Arbetet med föräldraskapsstöd ska utgå från ett barnrättsperspektiv.

De första tusen dagarna i ett barns liv är centrala för livslång hälsa och välbefinnande (9). Alla barn oavsett bakgrund har rätt till goda uppväxtvillkor och levnadsförhållanden (3). Barn och ungas uppväxtvillkor är ett prioriterat område för att nå det nationella folkhälsopolitiska målet att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen inom en generation (1).

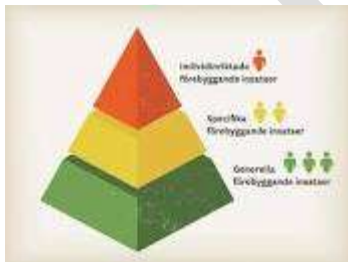
Barns ojämlika uppväxtvillkor och ojämlika hälsa beror bland annat på socioekonomiska skillnader och har betydelse för barns utveckling redan i fosterstadiet och som fortsätter påverka hela livet (8). Att öka jämlikheten är därför en

viktig del för att alla barn ska få en bra start i livet. Föräldraskapsstödet är en nyckelfaktor i arbetet med jämlika uppväxtvillkor.

5. Föräldraskapsstöd på olika nivåer

Föräldraskapsstöd stärker skyddsfaktorer som kompenserar för många olika riskfaktorer och är därför effektivt för att påverka olika typer av problematik. Föräldraskapsstöd ska erbjudas på fler arenor, nå alla grupper av föräldrar samt erbjudas på de tre preventionsnivåerna, universell, selektiv och indikerad nivå, se figur 1.

Universella insatser är främjande och förebyggande och erbjuds till alla föräldrar. *Selektiva* insatser har fokus på att vända en negativ utveckling när det finns risk att utveckla problem. Det stödet ges därför till föräldrar som kan tillhöra en riskgrupp eller där det finns svårigheter för barnet som kan påverka barnets uppväxtvillkor och relationen till föräldrarna. Insatser på *indikerad* nivå ges ofta individuellt till föräldrar vars barn visar tydliga tecken på att det finns problem, så som normbrytande beteende och/eller psykisk ohälsa. Detta stöd ges också till föräldrar som uppvisar ett stort behov av stöd (1). Föräldraskapsstöd kan erbjudas individuellt eller i grupp på familjecentral¹, i förskola och skola, inom socialtjänst, hälso- och sjukvård samt civilsamhället.

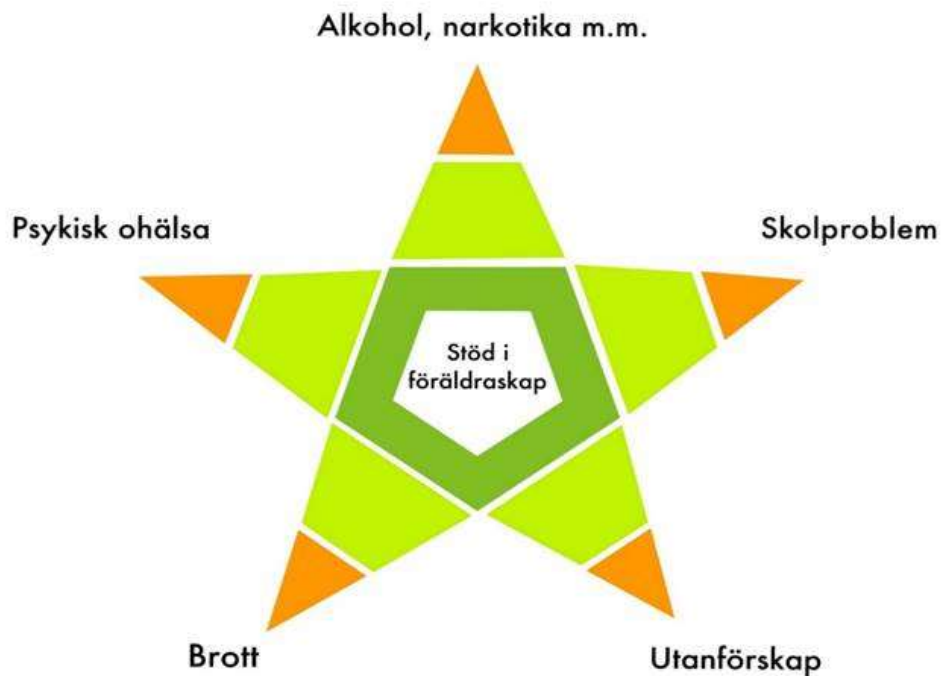

Figur 1.

Bilden ska ersättas med annan pyramid.

¹ Familjecentral: Med familjecentral menas en samlokalisering av mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst med förebyggande verksamhet. Samlokalisering innebär att hela den ordinarie verksamheten som respektive part bedriver ska vara förlagd till familjecentralen.

Preventionsstjärnan, se figur 2, visar hur universellt föräldraskapsstöd, med syfte att stärka skyddsfaktorer och motverka riskfaktorer, kan förebygga utvecklingen av olika typer av problematik som kan drabba barnet. Tidigt främjande och förebyggande arbete så som föräldraskapsstöd kan därför ge goda effekter på många problemområden samtidigt.

Figur 2

Preventionsstjärnan är ett sätt att illustrera olika utfall, det vill säga hur närliggande förebyggande frågor är sammanlänkade genom gemensamma risk- och skyddsfaktorer (17).

6. Det lönar sig

Att satsa på föräldraskapsstöd ökar barnets chanser till ett gott liv, det är dessutom ekonomiskt lönsamt. Det ger samhällsekonomiska vinster eftersom de långsiktiga hälsovinsterna överskrider kostnaderna för insatserna. Föräldraskapsstödsprogram som erbjuds till alla har en låg genomförandekostnad, är ofta lätta för föräldrar att ta del av och har visat sig ge ökad hälsorelaterad livskvalitet. Tidiga insatser i barns liv är de mest effektiva då det både ger positiva effekter under individens hela liv och även på en samhällsnivå. Med tidiga insatser menas att insatsen erbjuds tidigt i livet eller i ett tidigt skede när behov uppstår (14) (15).

7. Ett mål och tre målområden

Den övergripande nationella målsättningen är att alla föräldrar ska erbjudas stöd under barnets hela uppväxt. Syftet med föräldraskapsstöd är att främja barns hälsa och utveckling.

Den regionala strategin utgår från den nationella strategin och har huvudfokus på det universella arbetet, men lyfter även behovet av selektivt och indikerat stöd. För att möjliggöra detta behöver alla aktörer och verksamheter som möter föräldrar samverka och komplettera varandra.

Strategin innehåller tre målområden; *ett kunskapsbaserat arbetssätt, ett tillgängligt stöd och en stödjande organisation*. De är centrala för att uppnå målet att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt 0-18 år.

Utifrån omvärldsbevakning och behovsinventering bland föräldrar och verksamheter i Örebro län anges nedan de insatser som är vägledande i arbetet med föräldraskapsstöd för att nå de angivna målområdena i den nationella strategin. Insatserna bör ske genom samverkan mellan kommuner, region, Länsstyrelse och civilsamhälle.

Målområde 1 - Ett kunskapsbaserat arbetssätt

Det ska

- ✓ erbjudas ett målgruppsanpassat och kunskapsbaserat föräldraskapsstöd till alla föräldrar under barnets hela uppväxt
- ✓ finnas tillgänglig kunskap för föräldrar om de rättigheter barnet har och vad rättigheterna innebär i det praktiska föräldraskapet
- ✓ ske en implementering av evidensbaserade metoder, som bygger på barnkonventionen, i samverkan mellan olika intressenter såsom förskola, skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård samt civilsamhället
- ✓ användas nationella och utvecklas lokala indikatorer för att mäta och utveckla det lokala föräldraskapsstödet
- ✓ erbjudas möjlighet till kompetenshöjande insatser för professioner inom föräldraskapsstödsområdet.

Målområde 2 - Ett tillgängligt stöd

Det ska

- ✓ finnas ett behovsanpassat föräldraskapsstöd för alla föräldrar
- ✓ utvecklas arbetssätt för att nå de föräldrar som inte nås idag

- ✓ genomföras en kartläggning av befintliga föräldraskapsstödjande arenor inom respektive kommun
- ✓ utvecklas befintliga och skapa nya arenor och mötesplatser för att nå ut till alla föräldrar, exempelvis förskola, skola, föreningar med flera
- ✓ finnas tillgång till familjecentral i familjens närområde, minst en per kommun. Alla länets barnmorskemottagningar och barnavårdscentraler ska vara samlokaliserade med kommunens öppna förskola och de delar av socialtjänsten som bedriver förebyggande verksamhet.

Målområde 3 - En stödjande organisation

Det ska

- ✓ finnas en regional stödjande organisation för att vidmakthålla och utveckla länets arbete med föräldraskapsstöd för barn 0-18 år
- ✓ finnas lednings- eller samverkansgrupper för föräldraskapsstöd i alla länets kommuner med berörda parter såsom förskola, skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård samt civilsamhället
- ✓ finnas en utsedd strategisk funktion med uppdrag att driva det lokala och/eller länsdelsvisa föräldrastödsarbetet
- ✓ vidmakthållas och utvecklas en god samverkan kring föräldraskapsstödjande insatser mellan och inom regionen, Länsstyrelsen, kommunen och civilsamhället.

8. Tillsammans för ett stärkt föräldraskapsstöd

Det krävs ett aktivt och systematiskt arbete på olika nivåer hos och mellan de aktörer som möter barn och föräldrar för att kunna erbjuda och bedriva ett jämlikt och jämställt föräldraskapsstöd. Här ansvarar såväl länets kommuner, Region Örebro län, Länsstyrelsen i Örebro län och civilsamhället för sina olika uppdrag och ansvarsområden. Det finns behov av att arbeta mer kunskapsbaserat och att tillgängliggöra stödet i större utsträckning. En god samverkan och en stödjande organisation inom och mellan förvaltning och huvudman på regional och lokal nivå är en förutsättning för att nå uppsatta målområden. En lokal handlingsplan framtagen av berörda parter stärker arbetet.

Komplexa samhällsutmaningar kräver komplexa lösningar. Det är viktigt att säkerställa resurser, att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete samt att arbetet är behovsanpassat och systematiskt följs upp och utvärderas. Att arbeta tillsammans

ger ett mer effektivt, sammanhållet och tillgängligt föräldraskapsstöd. Det möjliggör för att alla ska kunna få stöd i sitt föräldraskap, oavsett var i länet familjerna bor. Detta ökar förutsättningarna för att alla barn ska få växa upp under goda levnadsvillkor som ger en god hälsa.

9. På väg mot målen

Strategisk arbetsgrupp för föräldraskapsstödsutveckling har i uppdrag att följa upp om målområdenas insatser har genomförts, samt om strategin bidrar till att ge länet en gemensam riktning och skapar en kraftsamling som stärker länets arbete med föräldraskapsstöd. Uppföljning av strategin genomförs vartannat år med hjälp av både kvantitativa och kvalitativa metoder.

REMISS

Referenslista:

- (1) Regeringskansliet, Socialdepartementet (2018) *En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd*.
<https://www.regeringen.se/4a6017/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/en-nationell-strategi-for-ett-starkt-foraldraskapsstodwebb.pdf>
- (2) Västmanlands vägledande dokument för föräldraskapsstöd
- (3) Regeringskansliet, Socialdepartementet (2018) *Lag (2018:1197) om Förenade nationernas konvention om barnets rättigheter*
- (4) Agenda 2030
- (5) SOU 2020:46
- (6) SOU 2017:47 *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa. Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa*
- (7) RUS. Regional utvecklingsstrategi 2022-2030 [Regional utvecklingsstrategi 2022-2030 \(regionorebrolan.se\)](#)
- (8) MFOF 2022 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd 2022 (20220810) [Hälsoekonomiska effekter - Start sida \(mfof.se\)](#)
- (9) Nordiska ministerrådet, 2020. *The First 1000 Days in the Nordic Countries: A Situation Analysis*.
- (10) Statens offentliga utredningar SOU 2017:43 (2017). *"Nästa steg mot vägen mot en mer jämlik hälsa"*.
- (11) Region Västmanland, "Skillnader i livsvillkor och hälsa i Västmanland," - Region Västmanland, Västerås 2021.
- (12) [\(Liv och hälsa ung – Psykiskt välbefinnande, Analysrapport med fokus på skydds- och riskfaktorer\)](#).
- (13) Statens folkhälsoinstitut (2013). *Föräldrar spelar roll – Handbok i lokalt och regionalt föräldrastödsarbete*.
- (14) Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, 2021 *"Effekter av universellt föräldraskapsstöd"*, Göteborgs stad, 2017.
- (15) Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd *"Jämlikhetsrapporten 2017" - skillnader i livsvillkor i Göteborg*.
- (16) [Microsoft Word - Justerat 2022-03-17 Liv & hälsa ung - Psykiskt välbefinnande Analysrapport med fokus på skydds- och riskfaktor \(regionorebrolan.se\)](#)
- (17) Länsstyrelsen i Stockholms län, 2018.